

Historia onkologii • History of oncology

„Z drukarni... zabierz przygotowane *Nowotwory*...” mjr dr Wiktor Kaliciński - sekretarz Redakcji w latach 1929-1939

Dr Wiktor Kaliciński - Managing Editor of *Nowotwory* in years 1929-1939
– in memoriam

Wydawało się, że w jubileuszowym roku 80-lecia *Nowotworów* wszystko, co ważne w historii pisma, zostało już powiedziane. Ostatnia publikacja (*Nowotwory J Oncol* 2003; 53: 293-299) przypominała okres powojenny, wcześniejsza – prof. Witolda Rudowskiego (*Nowotwory* 1993; 43: 93-98) – obszernie omawiała lata 1923-39.

Przypadek sprawił, że dowiedziałem się o nieznanym dotychczas, dramatycznym epizodzie z dziejów pisma. Przedstawiam ten epizod Czytelnikom, a jednocześnie – przypominam sylwetkę osoby niezwykle zasłużonej dla *Nowotworów* – sekretarza Redakcji w latach 1929-1939 – mjr. dr. Wiktora Kalicińskiego.

Z Panią Małgorzatą Kalicińską-Buraczewską spotkałem się przygotowując wybór ilustracji do artykułu „Wojenne drogi porucznika Buraczewskiego” (*Nowotwory J Oncol* 2002; 52: 428-437) – omawiającego służbę późniejszego twórcy polskiej radiodiagnostyki onkologicznej w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie. W rozmowie okazało się, że Pani Małgorzata jest córką dr. Wiktora Kalicińskiego. Zaproponowała, że pokaże mi dokument, w którym jest m.in. mowa o *Nowotworach*.

Po chwili miałem przed sobą kartkę z zeszytu szkolnego w kratkę, zapisaną gęsto ołówkiem. Był to list, pisany przez dr. Kalicińskiego do najbliższej rodziny już podczas wojny. Obok spraw osobistych była tam również wzmianka o naszym czasopiśmie. Odpowiedni fragment, kierowany do małżonki (Ryc. 2), brzmiał:

„Z drukarni „Drukprasa” (242-40 tel.) (*Kornaszewski lub Antosiak*) zabierz przygotowane „*Nowotwory*” i zostaw u siebie...”

Nowotwory drukowane były przed wojną w drukarni „Drukprasa” sp. z o.o. przy Nowym Świecie 54. Z cytowanego listu poznajemy nazwiska osób bezpośrednio za to odpowiedzialnych (zecerów?). List ma datę: 28 listopada 1939 roku. Należy przypuszczać, że dr Kaliciński poleca małżonce zabranie kompletu materiałów do kolejnego zeszytu *Nowotworów*, którego – ze względu na trwającą wojnę – nie można drukować i przechowanie go w domu, aż sytuacja powróci do normy.

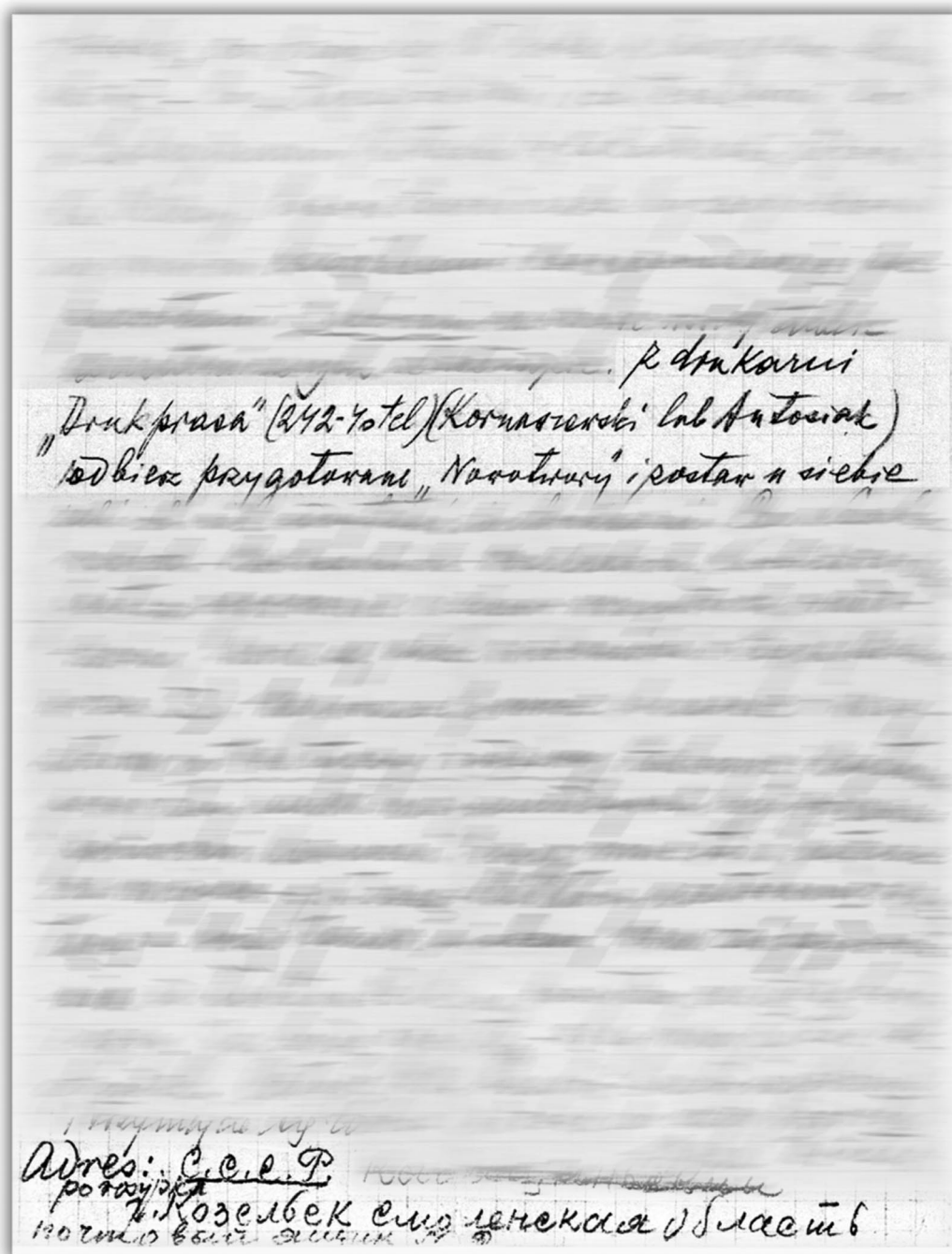
Ryc. 1. Portret mjr. dr. Wiktora Kalicińskiego
(autor – Jan Kochanowski)

Jedyny list wysłany w czasie wojny, w którym obok najważniejszych spraw dotyczących pozostawionej w Warszawie rodziny – żony, 12-letniej córki i 9-letniego syna – dr Kaliciński pamięta i troszczy się o sprawy *Nowotworów*, powstał w szczególnie dramatycznych okolicznościach. Wyjaśnia to adres zwrotny, napisany na końcu (Ryc. 2):

”C.C.C.P. Kozielsk, smolenskaja oblast...”

Dr Kaliciński zamordowany został w Lesie Katyńskim, jego nazwisko widnieje na liście transportowej NKWD z 4 kwietnia 1940 roku

Edward Towpik

Ryc. 2. List dr Kalicińskiego wysłany do rodziny 28 listopada 1939 r.

Nota biograficzna

Wiktor Franciszek Kaliciński, syn Tadeusza i Marii z Buratowskich, urodził się w Krakowie 18 sierpnia 1896 r. Naukę rozpoczął we Lwowie, a po przeniesieniu się rodziców do Zakopanego uczęszczał do 8-klasowego gimnazjum klasycznego w Nowym Targu, w którym zdał maturę w 1915 r. Był członkiem nowotarskiego oddziału Drużyn Podhalańskich, zakopiańskiego koła Związku Strzeleckiego, członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej (POW).

6 sierpnia 1914 r. wstąpił do 6 batalionu piechoty Pierwszej Brygady Legionów, w którym służył do 1916 r. Ranny w listopadzie 1914 r. Studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego rozpoczął w roku akademickim 1915/16.

W listopadzie 1918 r. wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego, został ponownie ranny w czerwcu 1919 r. W listopadzie 1919 r. mianowano go podporucznikiem i przydzielono do Dowództwa Górskiej Dywizji Strzelców Podhalańskich. Od czerwca 1920 do kwietnia 1921 r. przydzielony był do pociągu sanitarnego nr 15, następnie do pociągów sanitarnych nr 73 i 61. W październiku 1921 r. wcielony do Kadry Kompanii Zapasowej Sanitarnej V i w listopadzie tegoż roku odkomenderowany „do Uniwersytetu” w celu dokończenia studiów. W grudniu 1921 r. awansowany do stopnia porucznika kontynuował studia medyczne, odbywał staże zawodowe i równoległe kursy wojskowe.

W lipcu 1924 r. ukończył kurs aplikacyjny w Wojskowej Szkole Sanitarnej w Warszawie, otrzymał przeniesienie z Uniwersytetu Jagiellońskiego na Uniwersytet Warszawski i przydział do Oficerskiej Szkoły Sanitarnej na

stanowisko młodszego ordynatora. Pracował w Zakładzie Anatomii Patologicznej Szpitala Ujazdowskiego pod kierunkiem płk. dr. Kazimierza Kuligowskiego. W grudniu 1925 r. otrzymał dyplom doktora wszechnauk lekarskich na Uniwersytecie Warszawskim. W 1927 awansował na kapitana. W Zakładzie Anatomii Patologicznej oprócz pracy bieżącej prowadził ćwiczenia z histologii dla studentów-podchorążych 2 roku studiów i ćwiczenia z histopatologii dla studentów-podchorążych 5 roku. W 1934 roku po awansie na majora został kierownikiem Zakładu Anatomii Patologicznej i pozostał na tym stanowisku do wybuchu wojny w 1939 r.

Obdarzony najwyższym zaufaniem środowiska legionowego – w 1935 r. razem ze swoim przyjacielem doc. dr. Józefem Laskowskim z Instytutu Radowego dokonał balsamacji zwłok marszałka Józefa Piłsudskiego.

W 1936 r. odbył podróż naukową do Niemiec, Francji, Włoch i Szwajcarii, której wyniki referował na posiedzeniu sekcji sanitarnej Towarzystwa Wiedzy Wojskowej. Brał czynny udział w Zjazdach Medycyny Wojskowej. W 1935 r. dodatkowo objął kierownictwo Przychodni Przeciwgruźliczej przy ul. Miodowej 25, w której pracował jako rentgenolog (druga specjalizacja).

Pełnił też różne funkcje społeczne. Był skarbnikiem Polskiego Towarzystwa Radiologicznego, czynnym członkiem Komitetu do Walki z Rakiem, członkiem Towarzystwa Przeciwgruźliczego, członkiem Związku Legionistów, członkiem Kapituły Krzyża Niepodległości, członkiem Związku Podhalan. Organizował badania lekarskie

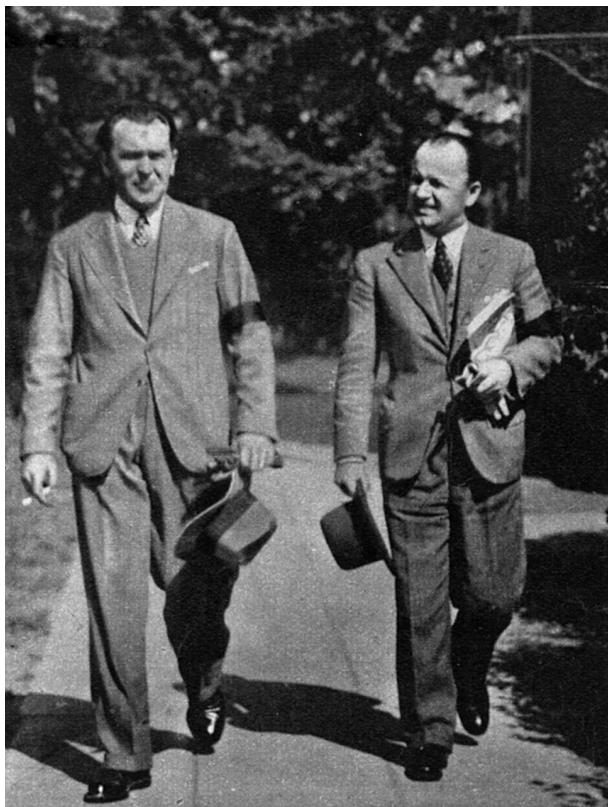

Ryc. 3. Pogrzeb Marszałka Józefa Piłsudskiego w kaplicy św. Leonarda na Wawelu. Przy sarkofagu siedzi małżonka – Aleksandra Piłsudska. Stoją od prawej: kpt. J. Lepecki (adiutant Marszałka), gen. Bolesław Wieniawa Długoszowski, dr Józef Laskowski (z Instytutu Radowego), mjr dr Wiktor Kaliciński, NN, gen. Stanisław Rouppert (Szef Departamentu Zdrowia Ministerstwa Spraw Wojskowych)

wychowanków Domu Sierot ks. Salezjanów przy ul. Litewskiej 14.

W latach 1929-39 był sekretarzem Redakcji kwartalnika *Nowotwory*. Przejął tę funkcję po swoim przyjacielu – Józefie Laskowskim.

Był odznaczony Orderem Polonia Restituta, Krzyżem Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi, oraz medalami za udział w wojnie 1914 i 1920. W 1936 r. otrzymał tytuł Szambelana Papieskiego wraz ze złotym medalem.

Ryc. 4. Przyjaciele – dr Józef Laskowski i dr Wiktor Kaliciński – na terenie Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie. Czarne opaski na ramionach wskazują, że nie minęła jeszcze 6-tygodniowa żałoba, ogłoszona po śmierci Marszałka

Był człowiekiem obdarzonym wielkim poczuciem humoru, powszechnie lubianym zarówno przez podwładnych, jak przełożonych i kolegów. Interesował się malarstwem, rzeźbą, sztuką ludową. Fragment opinii przełożonych w aktach personalnych:...”utalentowany wykładowca, wybitnie inteligentny, dowcipny, uparty, świetny organizator.....”

6 września 1939 r ewakuował się ze Szpitalem Ujazdowskim, dostał się do niewoli sowieckiej, był jeńcem obozu w Kozielsku skąd przysłał jedyny list do rodziny z datą 28 listopada 1939 r. Zamordowany w Katyniu w wieku 43 lat. Wymieniony na liście transportowej NKWD nr 0173 z 4 kwietnia 1940 r. poz.10, akta osobowe 3444. Zidentyfikowany przy ekshumacji poz. PCK (AM) 01716, pochowany w bratniej mogile, prawdopodobnie trzeciej. Na Cmentarzu Powązkowskim Wojskowym na grobie rodziny znajduje się symboliczna wzmianka. (kw. B-17 rz. II gr.13).

Źródła:

- Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego S II, 262, 516.
 Centralne Archiwum Wojskowe – Główna Karta Ewidencyjna.
 Chrościelewski E, Śródka A. Lista polskich oficerów jeńców wojennych z Kozielska rozpoznanych w grobach katyńskich. *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny*, 1990; 1-2: 82.
 Jędrzejewicz W. *Kronika życia Józefa Piłsudskiego 1867-1935*. Wyd. 1, T. Londyn, Polska Fundacja Kulturalna 1977, s. 514, 519-520.
 Konopka S. *Pamiętnik II Zjazdu Naukowego Oficerów Służby Zdrowia*. Warszawa: nakładem Komitetu Organizacyjnego Zjazdu; 1935, s. 238, 245.
 Kuźmiński J. Lekarze polegli. *Gazeta Lekarska* 1992; 6: 3.
 Moszyński A. *Lista Katyńska*. Warszawa: Omnipress; 1989, s. 82.
 Relacja dr med. Mariana Wodzińskiego lekarza sądowej komisji technicznej PCK w Katyniu, spisana we wrześniu 1947 r. w Londynie – Archiwum Polskich Sił Zbrojnych.
 Rocznik Lekarski, Warszawa, MOS, 1936 i 1938.
 Szcześniak A.L. *Katyni – lista ofiar i zaginionych jeńców obozów Kozielsk, Starobielsk, Ostaszków*. Warszawa: Alfa; 1989.
 Świątko-Rzeszut J. Pro memoria. *Wojskowy Przegląd Historyczny* 1990; 35: 3-4, 397.
Wychowankowie Uniwersytetu Jagiellońskiego – ofiary II wojny światowej (1939-1945). *Biogramy*. Tom I. Kraków 1995, s. 64.
 Zawodny J (red.). *Pamiętniki znalezione w Katyniu*. Paryż-Warszawa: 1989; s. 194, 195, 239, 245.